

BLADET FRA MUNNEN: Hva er nok?

Under vignetten «Bladet fra munnen» inviterer redaksjonskomiteen for VANN mennesker med meninger og tilknytning til vann og vannfagene til å presentere aktuelle hjertesaker. Denne gangen er det Morten Nicholls som har ordet og spalteplassen.

«Nok er nok». «Nå er det nok». «Nå får det være nok». «Dette får være godt nok» – eller er det det?

Dette er uttrykk vi alle har brukt og bruker i forskjellige sammenheng, fra barneoppdragelse til i politiske debatter. Uttrykkene har litt forskjellig mening, eller grad av alvorlighet, avhengig av hvilken sammenheng de sies i. Blir jeg spurt i et selskap om jeg vil ha mer å spise, så svarer jeg kanskje: «nei tusen takk – nå er det nok». Hvis noen maser gjentatte ganger om samme ting, som for eksempel at jeg burde hoppe i strikk, så svarer jeg høyst sannsynlig «nå er det nok».

Hva er så nok? Hvor lenge varer et «nok»? Sannsynligvis har ingen monopol på hva som er det riktige svaret på slike spørsmål. Hva som er nok for meg er ikke nok for andre, eller omvendt.

Det er interessant å se hvordan regelverket håndterer hva som er nok i en gitt sammenheng. Noe regelverk har klare krav, mens annet regelverk gir brukeren adgang til å vurdere hva som er godt nok. Næringsmiddelforskriften har for eksempel få konkrete krav. Det er opp til virksomhetene å finne ut av hva som er godt nok for dem. Noen vil nok sette pris på slik fleksibilitet, mens andre mener at dette har gått for langt. Hvem har så mest rett når tilsynsmyndigheten påpeker avvik? Det er ingen formelle kompetanse-

krav til å starte en restaurant. Skal du føre skuter må du derimot gjennom både teori og praktisk dokumentasjon vise at du er skikket, selv om det i realiteten er deg selv du primært utsetter for fare. Hva med hastighetsgrensene? Hvorfor kan ikke disse være mer fleksible og tilpasset brukeren?

Vi har i senere tid hørt at NVE ønsker å bygge ut flere mindre vassdrag for energiproduksjon. For mange år siden var noen av oss involvert i å starte «Samlet Plan for vassdrag», som skulle vurdere gjenværende potensielle vannkraftprosjekter og komme frem til en «nok er nok» oversikt. Tidligere statsminister Stoltenberg sa dessuten for noen år siden at nå er det slutt på tiden med de store vassdragsutbygginger. Mange trodde da kanskje at nok var nådd. Men det er det vel ikke? Vi blir jo stadig flere på denne planeten. Dessuten lar vi oss elektrifisere på alle kanter, fra elektrisk tannbørste til elbil. Det er da kanskje ikke så rart at noen ser sitt snitt til å legge flere vassdrag i rør?

Vet vi nok? Vi vet noe – det får være godt nok i denne sammenheng, sier vi noen ganger. Mulig det kan være riktig, men hvis kunnskapen i stor grad er basert på det vi finner på dagens internett, så kan vi ligge tynt an. Det er tross alt betydelig kompetanse som ikke er digitalisert og

dermed ikke kjent for dem som bare forholder seg til informasjon på nettet. Kartlegging av vannkvalitet, brukerkonflikter og utarbeiding av vassdragsplaner etter dagens vannforskrift, er etter mitt skjønn «en ny vår» for mye tilsvarende arbeid som ble utført på 1970-90-tallet, og som i liten grad er elektronisk sporbar. Den kompetansen som ligger der blir derfor kanskje ikke benyttet. Vi vet kanskje ikke nok likevel? Setter vi i gang utredninger i dag som kunne vært «unnått» dersom vi hadde hatt også den kunnskapen tilgjengelig? Har uttrykket «kunnskapsbasert forvaltning» blitt et moteord?

Vi har nok vann i Norge, sies det noen ganger. Har vi egentlig det? Mye er jo allerede «brukt opp», i den forstand at noen har bruksrett på det, at det er forurenset, at det er på feil sted og kommer til feil tid. Høst- og vårflommene benyttes til å fylle opp reguleringsmagasinene, kanskje ikke nok, men vannet kommer likevel til nytte. Andre kan ikke glede seg over denne overveldende vannmengden, men får derimot store problemer. Ødelagte avlinger, vann i kjeller, hus som tas av flommen, vann- og avløpsledninger som ødelegges. Dette er eksempler på at vi ikke bare har nok vann, men noen ganger mer enn nok ... på avveie.

De forespeilede klimaendringene, med både mer vann og mindre vann, avhengig av tid og sted, gjør at vi må vurdere om vi er godt nok rustet til å takle de utfordringene som kommer. I NOU 2015:16 «Overvann i byer og tettsteder», er flere utfordringer og tiltak knyttet til overvann diskutert. Gjør vi noe med dette så vil det sikkert være forebyggende og redusere konsekvensene av mye vann på kort tid i slike områder. Et viktig spørsmål er imidlertid om det er nok vann til drikke og sanitære formål dersom vannkilden og hele eller deler av VA-anlegget ødelegges?

Norsk Vann og Statistisk sentralbyrå bearbejder data fra mange vannverk. Noen av disse får de fra Mattilsynet, andre henter de inn selv. Resultatene av dette – benchmarking – gir interessant informasjon om robustheten i norsk vannforsyning. På tross av at vi har mye vann i Norge, så er det mange vannverk som ikke har nok vann til å forsyne samfunnet i lengre tid dersom viktige elementer i vannforsyningen svikter. Er *det* godt nok?

Nasjonale mål for vann og helse, som ble vedtatt av regjeringen i 2014, peker på mange utfordringer knyttet til vann og helse som viser at vi ikke gjør nok, til at det blir godt nok.